



## بررسی تأثیر اشراف اطلاعاتی ناجا در پیشگیری از قاچاق

### زنان و دختران در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷

سعید عطا زاده<sup>۱</sup>، علیرضا نجفی<sup>۲</sup> و سیدحسین موسوی<sup>۳</sup>

۱. استادیار حقوق، گروه اطلاعات، دانشکده علوم و فنون اطلاعات و آگاهی، دانشگاه علوم انتظامی امین. saedbahjat@yahoo.com

۲. استادیار جغرافیای سیاسی، گروه اطلاعات، دانشکده علوم و فنون اطلاعات و آگاهی، دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول).

behshadbeheshti@yahoo.com

۳. کارشناس ارشد اطلاعات، دانشگاه علوم انتظامی امین. 1389@hoseinsoheil@gmail.com

### چکیده

**زمینه و هدف:** قاچاق یکی از جرایم سازمان‌یافته در سطح جهان است. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر اشراف اطلاعاتی ناجا در پیشگیری از قاچاق زنان و دختران در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷، انجام شده است.

**روش:** روش تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ شیوه اجرا پیمایشی است. ابزار سنجش پرسشنامه محقق‌ساخته است. جامعه آماری تحقیق، نخبگان، کارشناسان علوم سیاسی و جامعه‌شناسی، مسئولان، مدیران و کارمندی است که با که با موضوع قاچاق زنان آشنایی دارند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران، ۲۵۴ تعیین شد. متغیر وابسته تحقیق، میزان قاچاق زنان و دختران است که سعی شده اثرات متغیرهای مستقل اشراف اطلاعاتی ناجا بر آن مورد سنجش قرار گیرد.

**یافته‌ها:** بیش از نیمی از پاسخگویان (۵۳/۵ درصد) معتقدند که میزان تأثیر کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده بر میزان قاچاق زنان و دختران زیاد است.

**نتایج:** میزان کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده میزان قاچاق زنان و دختران است. تأثیر مستقیم منفی رصد و کنترل تردد زنان مطلقه کثیرالمسافرت بر میزان قاچاق زنان و دختران در مرتبه دوم قرار دارد. متغیر میزان گسترش شبکه منابع و مخبرین با دارا بودن ضعیف‌ترین ضریب حاکی از تأثیر مستقیم منفی این متغیر در میزان قاچاق زنان و دختران است.

**واژه‌های کلیدی:** قاچاق انسان، قاچاق زنان و دختران، اشراف اطلاعاتی ناجا، پیشگیری از جرم، کنترل تردد.

◀ **استناد (به شیوه APA ویرایش ۶):** عطا زاده، سعید؛ نجفی، علیرضا؛ موسوی، سیدحسین (بهار و تابستان ۱۳۹۸). بررسی تأثیر اشراف اطلاعاتی ناجا در پیشگیری از قاچاق زنان و دختران در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷. *دوفصلنامه پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده* ۷، (۱)، ۳۷-۴۷.

## مقدمه

یکی از معضلات حال حاضر بشریت مبحث دردناک قاچاق انسان است و این نام جدید برده‌داری، در این دوران است. زشتی این عمل بر هیچ کس پوشیده نیست، اما اگر موضوع آن جنس زن باشد بر زشتی کردار صد چندان می‌افزاید. بی‌شک قاچاق زنان و دختران با اهدافی نظیر ازدواج اجباری، خدمتکاری، بهره‌کشی‌های جنسی و امروزه با عنوان جدید جهاد نکاح بیش از جنس مردان صورت می‌گیرد. «البته هنوز هم قاچاق زنان به منظور روسپیگری یا دیگر انواع بهره‌کشی جنسی مهم‌ترین مقصود قاچاق انسان را تشکیل می‌دهد» (اشتری، ۱۳۸۸، ص ۸۹).

با آن که از آغاز قرن ۱۹م در سطحی گسترده سازمان‌های سیاسی جهان، به مبارزه علیه بردگی پرداختند؛ ولی بردگی دختران و زنان و خرید و فروش آنان به منظور خدمتکاری و واداشتن آنان به اعمال خلاف عفت هنوز ادامه دارد. موقعیت خاص جغرافیایی ایران نقش بارزی در انواع قاچاق به ویژه قاچاق انسان دارد؛ عواملی مانند فقر و بیکاری به عنوان یکی از مسائل بزرگ اقتصادی و اجتماعی کشور، باعث تشدید قاچاق انسان شده است. بنابراین، می‌بایست راهبردهای مناسب و مؤثری را برای مقابله با این مساله طراحی و به کار بست. لذا، بررسی و تحلیل قوانین داخلی و بین‌المللی نظیر مقاله نامه‌ها، اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی در این زمینه از اهمیت بالایی برخوردار است. همچنین اشراف اطلاعاتی سازمان‌های متولی نظم و امنیت بر این تشکل‌ها بسیار اهمیت دارد (برگرفته از: عالی‌پور، ۱۳۹۱، ص ۱۵). علی‌رغم این که مساله قاچاق زنان عمق و وسعت زیادی دارد، اما پژوهش‌های کافی درباره‌ی آن از حجم قابل توجهی برخوردار نیست. لذا، در این پژوهش، سعی بر آن است تا به بررسی اشراف اطلاعاتی ناجا در پیشگیری از قاچاق زنان و دختران در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ در ابعاد کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده، رصد و کنترل تردد زنان مطلقه کثیر المسافرت، گسترش شبکه منابع و مخبرین و رصد و پایش شبکه‌های مجازی اعم از تویتر، فیس‌بوک، تلگرام پرداخته و راهکارهایی برای پیشگیری از قاچاق انسان به ویژه قاچاق زنان و دختران ارائه گردد.

## ادبیات پژوهش: پیشینه و مبانی نظری

**پیشینه پژوهش:** ابراهیمی منش (۱۳۹۶) در مقاله خود با عنوان «تکالیف داخلی دولت‌ها در زمینه پیشگیری از قاچاق زنان و کودکان در کنوانسیون پالمو» به توصیه کنوانسیون پالمو برای تکالیف داخلی و ملی کشورها برای نیل به پیشگیری از قاچاق زنان و کودکان اشاره نموده است. در ادامه بیان می‌کند که این تکالیف در سطح داخلی شامل جرم‌انگاری و اقدامات پیشگیرانه توسط دولت‌ها از جمله بهبود شرایط و امکانات آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، آموزش کارکنان، نظارت بر اسناد، کنترل مرزها و انجام اقدامات لازم برای پیشگیری از سوء استفاده گروه‌های سازمان‌یافته از اشخاص حقوقی و تشکیل باندهای قاچاق انسان قابل اجرا است. وی با پس از بررسی این تکالیف نتیجه می‌گیرد که اجرای آن‌ها منجر به کاهش ارتکاب قاچاق زنان و کودکان می‌شود.

در ایران علاوه بر ضرورت الحاق به کنوانسیون مذکور برای نیل به پیشگیری از این جرم در بعد قانونگذاری و اصلاح قوانین، شرایط و امکانات آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، مبارزه با باندهای قاچاق انسان و وجود پلیس آموزش دیده و متخصص نواقص و کاستی هایی وجود دارد.

بیابانی (۱۳۹۵) در با عنوان «بررسی قاچاق انسان به عنوان جرمی سازمان یافته» بیان داشت که قاچاق انسان یکی از سودآورترین فعالیت مجرمانه‌ای است که بعد از قاچاق مواد مخدر و سلاح و مهمات در ردیف سوم فعالیت‌های جنایی قرار دارد. عمده دلیل قاچاق انسان، زنان هستند. زیرا این قاچاق از قاچاق مواد مخدر کم خطرتر و متحمل خسارت کمتری است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که گروه‌های قاچاق انسان در جوامع فقیر اقبال بیشتری برای جذب نیروهای خود دارند. آن‌هایی که متقاضیان زندگی بهتر در کشور دیگر هستند را انتخاب می‌نمایند. بر این اساس قاچاق انسان شکل پیشرفته برده داری نوین است و حقیقتی است که سراسر جهان را تحت تأثیر قرار داده است.

افروغ و زارعی (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان «بررسی پدیده قاچاق انسان در قوانین ایران و حقوق بین الملل و تأثیر متقابل مهاجرت بر آن» به این نتیجه دست یافتند که وضعیت ارتکاب این جرم در ایران و تلاش دولت‌ها در سیطره بین‌الملل به منظور توسعه و تدوین قوانین مترتب با این معضل، در قالب کنوانسیون و معاهدات بین المللی و همچنین قانونگذاری مبتنی بر جرم‌نگاری این پدیده تاریخی در نظام‌های داخلی کشور و خصوصاً کشور ایران، حاکی از این است که قاچاق انسان یکی از پیچیده‌ترین و در عین حال خشن‌ترین جرایمی است که در حال حاضر در سطح جهان روی می‌دهد.

وطن‌خواه (۱۳۹۱) در مقاله خود با عنوان «بررسی نقش پلیس در پیشگیری و مقابله با قاچاق زنان و دختران» به بررسی وضعیت قاچاق زنان و دختران در ایران و سایر کشورها، عوامل و ساختارهای آسیب‌زای اجتماعی زنان و دختران و راهکارهای مقابله با این عوامل از سوی نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌های مرتبط پرداخته است. نتایج تحقیق وی نشان می‌دهد که، قاچاق زنان و دختران تجارتی پرسود است که علیرغم مجازات‌های شدیدی که در ایران و سایر کشورها به همراه دارد، باندهای مافیایی بزرگی را به خود مشغول کرده است لذا کم کاری در زمینه پیشگیری و مقابله با این جرم سازمان یافته، می‌تواند نتایج اجتماعی خطرناکی به دنبال داشته باشد. در همه جوامع عوامل و ساختارهای آسیب‌زای اجتماعی زنان و دختران وجود دارند ولی میزان آن در جوامع توسعه نیافته و در حال توسعه (جوامع فقیر) بیشتر است لذا از بین بردن این زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی، از موثرترین اقداماتی هستند که می‌توانند در راستای مقابله با قاچاق انسان صورت گیرند. هر چند نیروی انتظامی (پلیس) در کشورمان، تاکنون در مقابله با جرم قاچاق انسان تلاش‌های زیادی نموده و در کنترل این پدیده در کشور نقش موثری داشته است، لیکن مقابله با عوامل آسیب‌زا در این زمینه نیازمند همکاری و مشارکت نزدیک و مستمر همه دستگاه‌های مسئول با یکدیگر و با نهادهای اجتماعی غیردولتی و مردم نهاد از یک سو و برقراری تعاملات تنگاتنگ پلیسی و قضایی با سایر کشورهای همسایه و ذینفع از سوی دیگر است.



سریوانکوا<sup>۱</sup> (۲۰۰۶) در مقاله خود تحت عنوان «قاچاق انسان برای کار اجباری»، با اتکا به روش کیفی، به بررسی زمینه‌های این مسئله پرداخته است. وی معتقد است که بهره‌کشی از کار یا خدمت و منفعت اشخاص که با تهدید به نوعی واکنش مجازات گونه در صورت سرپیچی همراه بوده و شخص قربانی به اختیار خویش انجام آن کار یا ارائه آن خدمت را نپذیرفته باشد. سوء استفاده‌های جنسی هم اغلب بخشی از فرایند کار اجباری را تشکیل می‌دهند.

کارین<sup>۲</sup> (۲۰۰۵) در مقاله خود با عنوان «مسیر قاچاق: تجزیه و تحلیل قاچاق زنان از طریق اروپای مرکزی و شرقی» به تحلیل واقعیت‌های پس از سال ۱۹۸۹ با توجه به تحولات فروپاشی نظام کمونیستی و تأثیر آن بر قاچاق زنان در بازماندگان اتحاد شوروی، اروپای شرقی و مرکزی پرداخته است. وی در مقاله خود عمده‌ترین انگیزه‌های قاچاق زنان و دختران را برای تهیه اعضای بدن، کار اجباری، سوء استفاده‌های جنسی به دلیل نابسامانی‌های اقتصادی معرفی نموده است.

## مبانی نظری

با توجه به مفهوم اشراف اطلاعاتی، آنچه در بررسی رویکردها و گرایش سازمان‌های اطلاعاتی در جهت نیل به اشراف اطلاعاتی می‌تواند در صحنه عملیاتی به آن پرداخته و جهت‌گیری سازوکار اصلی خود را به آن معطوف نماید، در پنج موضوع کلی به شرح زیر قابل تقسیم است:

**رویکرد سیاسی در اشراف اطلاعاتی:** این رویکرد بر مبنای سیاست‌گذاری و خط‌مشی‌گذاری سازمان اطلاعاتی در فرایند کسب اخبار و اطلاعات مورد نیاز است که بیشتر سیاست‌هایی بدین شرح را در سرلوحه کار خود قرار می‌دهند، ۱- سیاست اشراف اطلاعاتی کمی یا جمع‌آوری انبوه (جمالی، ۱۳۸۹، ص ۵۳)؛ ۲- سیاست اشراف اطلاعاتی کیفی یا جمع‌آوری تخصصی (بابایی، ۱۳۸۸، ص ۶۴).

**روش‌ها در اشراف اطلاعاتی:** به‌طورکلی هر سیستم اطلاعاتی برای تأمین نیازمندی‌های خود در اهداف موردنظر، با اتخاذ بهترین شگردها و روش‌های مؤثر و کارآمد در صدد تهیه و کسب اخبار و اطلاعات مورد نیاز خود بر می‌آید. عمده روش‌های متداول جمع‌آوری اخبار و اطلاعات عبارت‌اند از: ۱- روش جمع‌آوری آشکار؛ ۲- روش جمع‌آوری پنهان؛ ۳- روش جمع‌آوری رسمی؛ ۴- روش جمع‌آوری فنی و الکترونیکی؛ ۵- روش جمع‌آوری عدوانی (اعمال زور)؛ ۶- روش جمع‌آوری از طریق سانسور؛ ۷- روش جمع‌آوری از طریق بازجویی، مصاحبه و زیرپاکشی (عرب انصاری، ۱۳۸۹، ص ۵۶).

**ابزارها در اشراف اطلاعاتی:** لازمه تحقق اشراف اطلاعاتی، وجود یک عنصر مهم دیگری است که به عنوان «منبع اطلاعاتی» خوانده می‌شود. این عنصر که از ارکان جمع‌آوری اخبار و اطلاعات به حساب می‌آید، تحت

1. Skriva'nkova'

2. Corrin

عنوان «منابع جمع‌آوری» از آن یاد می‌شود. در حقیقت منابع به عنوان ابزار روش جمع‌آوری و نقش مؤثر آن‌ها به عنوان چشم و گوش سازمان اطلاعاتی محسوب می‌شوند (نادری، ۱۳۸۰، ص ۶۳).

**رویکرد موضوعی اشراف اطلاعاتی:** این رویکرد بر مبنای موضوعات و محورهای جمع‌آوری اخبار و اطلاعات مورد نیاز و به تعبیری نیازمندی‌های اطلاعاتی معطوف گردیده و تمام فعالیت‌های جمع‌آوری برای تأمین این نیازمندی‌ها انجام می‌پذیرد (جمشیدیان، ۱۳۸۹، ص ۸۰).

**رویکرد محیطی در اشراف اطلاعاتی:** در این رویکرد، مبنای اشراف اطلاعاتی بر اساس اهداف اطلاعاتی و یا به عبارتی محیط‌های کسب اخبار و اطلاعات مورد نیاز در نظر گرفته می‌شود. حریم و حیطه جمع‌آوری بر اساس «اهداف» موردنظر تعیین می‌شود و با شناخت دقیق هدف، محورهای جمع‌آوری و نیازمندی اطلاعاتی مشخص گردیده و تمام سازوکارهای جمع‌آوری اعم از اتخاذ روش انتخاب منابع متناسب بر اساس آن تعیین می‌گردد (جمشیدیان، ۱۳۸۹، ص ۸۱).

**قاچاق زنان و دختران:** حرکت دادن غیرقانونی و مخفیانه اشخاص در عرض مرزهای ملی، بیشتر از کشورهای در حال توسعه و کشورهای دارای اقتصاد در حال گذار، با هدف نهایی واداشتن زنان و دختران به وضعیت‌های بهره‌کشانه و ستمگرانه از لحاظ جنسی و اقتصادی به منظور کسب سود، کار خانگی اجباری، ازدواج دروغین، استخدام مخفیانه و فرزندخواندگی دروغین است (علی پور، ۱۳۸۹، ص ۱۸۹). این نوع قاچاق به هرگونه استخدام، انتقال، دست به دست نمودن، پناه دادن و پذیرفتن اشخاص به وسیله تهدید یا با استفاده از زور یا انواع دیگر اجبار، فریب، تقلب، اغواء، سوء استفاده از قدرت به صورت رضایتمندانه یا با دادن یا گرفتن پول یا کسب منفعت، برای جلب رضایت شخصی که روی شخص دیگر نفوذ و کنترل دارد، اطلاق می‌شود، البته به شرطی که به هدف استثمار و سودجویی صورت گرفته باشد (حکیمی، ۱۳۸۷، ص ۲۳). مفهوم اشراف اطلاعاتی در ناجا شناخت کامل از گذشته، حال و آینده یک موضوع اطلاعاتی به لحاظ فرصت‌ها و تهدیدات و آسیب‌ها است (جمالی، ۱۳۸۹، ص ۷۹).

در این پژوهش، منظور از تردد زنان و دختران بدون خانواده، میزان نقل و انتقالات زنان و دختران از مبادی مرزی بین‌المللی به سمت کشورهای خارجی، از جمله شرق آسیا، پاکستان و کشورهای حاشیه خلیج فارس می‌باشد. منظور از تردد زنان مطلقه کثیر المسافرت، نیز میزان نقل و انتقالات زنان مطلقه کثیر المسافرتی است که از مبادی مرزی بین‌المللی به سمت کشورهای خارجی، از جمله شرق آسیا، پاکستان و کشورهای حاشیه خلیج فارس می‌باشد.

به هر چیزی که بتوان از آن خبری به دست آورد منبع خبری گویند که به دو دسته منابع خبری آشکار و منابع خبری پنهان تقسیم می‌شوند. مخبر به فردی اطلاق می‌شود که خبری را از جایی یا از فرد به جای دیگر یا فرد دیگر منتقل می‌کند و به مجموعه این منابع و مخبرین که منتج به تهیه خبر می‌شوند، شبکه منابع و مخبرین اطلاق می‌گردد (جمشیدیان، ۱۳۹۳، ص ۱۱).



رصد و پایش شبکه‌های مجازی اعم از توئیتر، فیس‌بوک، تلگرام، نیز از گردهمایی گروهی از افراد برای اهداف شغلی، تجاری، اجتماعی و... یک شبکه اجتماعی به وجود می‌آید و اگر این زنجیره ارتباطی در بستر اینترنت باشد و افراد در کنار هم حضور فیزیکی نداشته باشند، آن «شبکه مجازی» خواهد بود. در شبکه‌های مجازی افراد ممکن است حتی بدون انگیزه و صرفاً جهت منافع و اهداف مورد نظر با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. برخی از این شبکه‌های مجازی توئیتر، فیس بوک و تلگرام هستند.

## روش

روش تحقیق در این پژوهش نیز از نوع پیمایشی است که در آن از ابزار پرسشنامه محقق ساخته و مطالعات کتابخانه‌ای برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق نخبگان و اساتید علوم سیاسی و جامعه‌شناسی سیاسی قابل دسترس و آشنا با موضوع قاچاق انسان، برخی مسئولین، مدیران و کارمندان با حوزه کاری مرتبط با پدیده قاچاق انسان هستند که تعداد ایشان ۷۴۸ نفر می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۵۴ نفر از ایشان به عنوان جامعه نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند (مطلع با موضوع) برای انجام تحقیق انتخاب شدند. پایایی سؤالات پرسشنامه این پژوهش بر اساس آزمون آلفای کرونباخ تعیین شده است که دامنه آن بین ۰ تا ۱ می‌باشد. به طور معمول مقدار آلفای ۰/۷ در سطح خوب ارزیابی شده و پایایی گویه پذیرفته می‌شود. آلفای کرونباخ سؤالات پرسشنامه در جدول (۱) آمده است. برای تعیین قابلیت اعتماد<sup>۱</sup> (روایی) پرسشنامه، از طریق پیش آزمون با حجم ۳۰ نفر، ابتدا با استفاده از روش تقلیل داده‌ها<sup>۲</sup> و تکنیک تحلیل عاملی<sup>۳</sup> با حذف گویه‌های ناهمساز، گویه‌های مناسب انتخاب شدند و سپس با استفاده از تکنیک گروه‌های شناخته شده ۱۵ نفر از پاسخگویان که قائل به بالا بودن آمار قاچاق زنان و دختران بودند و ۱۵ نفر نیز که معتقد بودند این آمار پایین است، انتخاب گردیدند که تفاوت میزان قاچاق زنان و دختران از نظر آنان بر اساس آزمون یو - من ویتنی<sup>۴</sup> معنی‌دار به دست آمد (جدول ۲).

جدول ۱. اعتبار شاخص‌های تحقیق

مقدار آلفای کرونباخ	تعداد گویه‌ها	شاخص‌ها	
۰/۸۷۰	۷	قاچاق زنان و دختران در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷	۱
۰/۷۱۷	۴	کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده	۲
۰/۸۴۵	۴	کنترل تردد زنان مطلقه و کثیرالمسافرت	۳
۰/۸۱۵	۴	گسترش و رصد شبکه مخبرین و ستادهای خبری	۴
۰/۷۵۳	۴	رصد و پایش شبکه‌های مجازی اعم از توئیتر، فیس بوک، تلگرام و نظایر آن	۵

1. Validity

2. Data reduction

3. Factor analysis

4. Mann-whitney u

جدول ۲. قابلیت اعتماد گویه ها

سطح معنی داری	Z	دبلیو-ویلکاکسون	یو - من ویتنی
۰/۰۲	-۲/۳۳	۳	۰/۰۰۰

## یافته‌های پژوهش

این بخش به بررسی و توصیف داده‌ها اختصاص دارد. آمار توصیفی برای تبیین وضعیت پدیده یا مسأله یا موضوع مورد مطالعه مورد استفاده قرار می‌گیرد یا در واقع ویژگی‌های موضوع مورد مطالعه به زبان آمار تصویرسازی و توصیف می‌گردد (حافظ نیا، ۱۳۸۵، ص ۲۳۷). به طور کلی آمار توصیفی جمع‌بندی و خلاصه کردن داده‌ها، برای بهتر نشان دادن آن‌ها به خوانندگان می‌باشد. در ادامه به توصیف ویژگی‌های جامعه نمونه پرداخته می‌شود. همانگونه که جدول شماره (۳) نشان می‌دهد که سهم مردان از تعداد ۲۵۴ نفر کل پاسخگویان ۲۲۸ نفر و سهم زنان ۲۶ نفر می‌باشد. اکثر آزمودنی‌ها در گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال هستند که این تعداد حدود ۶۴ درصد از آزمودنی‌ها را تشکیل می‌دهند و کمترین فراوانی مربوط به گروه سنی کمتر از ۳۰ سال با حدود ۴/۵ درصد از آزمودنی‌ها می‌باشد.

جدول ۳. ویژگی‌های اجتماعی - جمعیتی پاسخگویان

درصد	تعداد	تعداد و درصد پاسخگویان متغیرهای زمینه‌ای		درصد	تعداد	تعداد و درصد پاسخگویان متغیرهای زمینه‌ای	
۴/۷	۱۲	کمتر از ۵ سال	سابقه خدمت (آشنایی با موضوع)	۸۹/۸	۲۲۸	مرد	جنسیت
۲۷/۵	۷۰	۵ تا ۱۰ سال		۱۰/۲	۲۶	زن	
۳۱/۲	۷۹	۱۰ تا ۱۵ سال		۴/۷	۱۲	زیر ۳۰ سال	گروه های سنی
۱۹/۳	۴۹	۱۵ تا ۲۰ سال		۶۴/۲	۱۶۳	۳۰ تا ۴۰ سال	
۹	۲۳	۲۰ تا ۲۵ سال		۲۵/۶	۶۵	۴۰ تا ۵۰ سال	
۸/۳	۲۱	۲۵ تا ۳۰ سال		۵/۵	۱۴	بالای ۵۰ سال	
۹۷/۶	۲۴۸	متأهل	وضعیت تأهل	۳/۱	۸	فوق دیپلم	سطح تحصیلات
۲/۴	۶	مجرد		۱۳/۴	۳۴	لیسانس	
				۷۱/۷	۱۸۲	فوق لیسانس	
				۱۱/۸	۳۰	دکتری	

بیشترین فراوانی مربوط به آزمودنی‌های با سابقه خدمت (آشنایی با موضوع) ۱۰ تا ۱۵ سال می‌باشد (۷۹ نفر معادل ۳۱/۲ درصد) و پس از آن سابقه ۵ تا ۱۰ سال با تعداد ۷۰ نفر (۲۷/۵ درصد) قرار دارد. کمترین فراوانی نیز مربوط به سابقه خدمت کمتر از ۵ سال با تعداد ۱۲ نفر (۴/۷ درصد) می‌باشد. اکثر قریب به اتفاق آزمودنی‌ها متأهل هستند (تعداد ۲۴۸ نفر معادل ۹۷/۶ درصد) و تنها ۶ نفر از آزمودنی‌ها (۲/۴ درصد) مجرد هستند. اکثر



آزمودنی‌ها (۱۸۳ نفر معادل ۷۱/۷ درصد) دارای تحصیلات فوق لیسانس می‌باشند و تنها ۸ نفر از ایشان (معادل ۳/۱ درصد) دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم هستند.

#### تحلیل استنباطی: آزمون فرضیات تحقیق

**فرضیه اول:** بین کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده و قاچاق زنان و دختران رابطه وجود دارد.

جدول ۴. آزمون رابطه بین کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده و قاچاق زنان و دختران

نوع آزمون	مقدار تی	سطح معناداری
پیرسون	-۰/۶۸۲	۰/۰۰۰

برای محاسبه میزان همبستگی بین این دو متغیر از آزمون پیرسون استفاده شده است. جدول (۴) نشان‌دهنده مقدار ضریب همبستگی پیرسون است، که برابر با ۰/۶۸۲ می‌باشد و همچنین سطح معناداری (۰/۰۰) این همبستگی نشان دهنده وجود رابطه معنادار مثبت مطابق پیش‌فرض ما می‌باشد. در این‌جا فرضیه صفر به معنای عدم وجود رابطه بین کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده و قاچاق زنان و دختران می‌باشد. سطح معناداری نشان می‌دهد که اگر این فرض رد شو، به چه میزان خطا صورت گرفته است. با در نظر گرفتن اطمینان ۹۵ درصد، حد اکثر خطای مجاز در محاسبه ۰/۰۵ می‌باشد. از آن‌جا که اگر فرضیه صفر را رد شود هیچ خطایی رخ نداده است. پس فرضیه صفر که بیانگر عدم وجود رابطه است را رد می‌شود و وجود رابطه بین کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده و قاچاق زنان و دختران اثبات می‌شود؛ از آن‌جا که مقدار ضریب همبستگی (۰/۶۸۲-)، عددی منفی است، پس رابطه بین این دو متغیر رابطه‌ای منفی است. به عبارتی هر چه میزان کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده بیشتر شود، میزان قاچاق زنان و دختران کاهش پیدا می‌کند. در رابطه با سایر متغیرهای مستقل تحقیق نیز وضعیت به شرح جدول (۵) می‌باشد.

جدول ۵. آزمون رابطه بین متغیرهای مستقل تحقیق و قاچاق زنان و دختران

فرضیه	نوع آزمون	مقدار تی	سطح معناداری
رابطه بین کنترل تردد زنان مطلقه (کثیرالمسافرت) و قاچاق زنان و دختران	پیرسون	-۰/۵۴۹	۰/۰۰۰
رابطه بین گسترش شبکه منابع و مخبرین و قاچاق زنان و دختران	پیرسون	-۰/۳۹۹	۰/۰۰۰
رابطه بین رصد و پایش شبکه‌های مجازی اعم از تویتر، فیس‌بوک، تلگرام و... و قاچاق زنان و دختران	پیرسون	-۰/۳۵۴	۰/۰۰۰
رابطه بین اشراف اطلاعاتی ناجا و قاچاق زنان و دختران	پیرسون	-۰/۵۵۴	۰/۰۰۰

برای شناخت تأثیرگذارترین متغیر مستقل بر متغیر وابسته قاچاق زنان و دختران باید از طریق آزمون رگرسیون

چند متغیره، میزان تأثیر این متغیرها را آزمایش کنیم. نتیجه این آزمون، در جدول (۶) قابل مشاهده می‌باشد.





جدول ۶. ضرایب تأثیر مدل تبیین کننده میزان قاچاق زنان و دختران

متغیرهای مستقل	بی	بتا	تی	سطح معناداری
کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده	-۰/۴۴۹	-۰/۴۹۱	-۱۰/۶۷	۰/۰۰۰
رصد و کنترل تردد زنان مطلقه کثیر المسافرت	-۰/۳۴۱	-۰/۲۲۹	-۵/۰۵	۰/۰۰۰
رصد و پایش شبکه‌های مجازی اعم از تویتر، فیس بوک، تلگرام و نظایر آن	-۰/۱۲۶	-۰/۱۲۴	-۳	۰/۰۰۳
گسترش شبکه مخبرین و ستادهای خبری	-۰/۰۷۳	-۰/۰۸۳	-۲/۰۲	۰/۰۴۴

ضریب تأثیر غیر استاندارد بی، نشان می‌دهد که به ازای یک واحد افزایش در واریانس میزان کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده، -۰/۴۴۹ واحد از میزان قاچاق زنان و دختران کاسته می‌شود. علاوه بر این ضریب استاندارد بتا گویای جهت و به‌ویژه شدت تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل، بر میزان قاچاق زنان و دختران است. بر این اساس در این پژوهش، متغیر میزان کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده با بالاترین ضریب بتا (-۰/۴۹۱)، قوی‌ترین پیش‌بینی کننده میزان قاچاق زنان و دختران است. بنابراین مؤثرترین متغیر مستقل تحقیق کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده می‌باشد.

## بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش انجام شده با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون مقدار و جهت رابطه و همبستگی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته تحقیق (میزان قاچاق زنان و دختران) محاسبه شد. پس از بررسی نتایج به دست آمده از این آزمون مشخص گردید که از نظر آمودنی‌ها با افزایش کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده میزان متغیرهای مستقل تحقیق، میزان قاچاق زنان و دختران کاهش می‌یابد. زیرا سطح معناداری به دست آمده از این آزمون معادل ۰/۰۰ کمتر از میزان خطای مجاز (۰/۰۵) می‌باشد و نتیجه حاصل را با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان به جامعه آماری تعمیم داد. کنترل این متغیر از اهمیت بالایی برخوردار است. در تحقیق انجام شده توسط بیابانی (۱۳۹۵) نیز اشاره شده است که عمده دلیل قاچاق انسان، زنان هستند.

در رابطه با تأثیر رابطه میان متغیر تردد زنان مطلقه کثیر المسافرت در میزان قاچاق زنان و دختران نیز این نتیجه حاصل شد که هرچه نظارت بر تردد زنان مطلقه کثیر المسافرت بیشتر باشد از میزان قاچاق زنان و دختران کاسته می‌شود. کنترل این متغیر نیز از اهمیت بالایی برخوردار است و رایجان اصلی و ابراهیمی سنو (۱۳۹۱) نیز در تحقیق خود اشاره کرده‌اند که قاچاق زنان و دختران به طور عمده، معلول آسیب‌پذیری جنسیتی یا سنی این گروه از اشخاص است که به نوعی با نتیجه تحقیق حاضر همخوانی دارد.

در خصوص ارتباط میان متغیر مستقل گسترش شبکه مخبرین و ستادهای خبری با متغیر وابسته میزان قاچاق زنان و دختران نتایج حاصل نشان دهنده ارتباط مستقیم و منفی بین این دو متغیر است. همچنین با



افزایش میزان رصد و پایش شبکه‌های مجازی اعم از تویتتر، فیس‌بوک، تلگرام و نظایر آن از میزان قاچاق زنان و دختران کاسته می‌شود. از آن جایی که این دو بعد از پدیده قاچاق انسان نیز در تحقیقات گذشته مورد بررسی قرار نگرفته است، نمی‌توان این نتیجه را با نتایج سایر تحقیقات مورد مقایسه قرار داد.

همچنین، در این تحقیق به بررسی تأثیرگذارترین متغیر مستقل بر متغیر وابسته نیز پرداخته شد. در همین رابطه با استفاده از آزمون رگرسیون چند متغیره (گام به گام) تأثیرگذارترین متغیر مستقل بر قاچاق زنان و دختران مورد آزمون قرار گرفت. در نهایت این نتیجه حاصل شد که میان میزان افزایش اشراف اطلاعاتی ناجا و میزان قاچاق زنان و دختران همبستگی معنادار منفی وجود دارد. کاهش میزان قاچاق زنان و دختران می‌تواند به عنوان یکی از اهداف مورد نظر سازمان‌های امنیتی مورد پیگیری قرار گیرد. از این رو اشراف اطلاعاتی ناجا در این زمینه می‌تواند به عنوان عاملی باشد که از میزان ارتکاب این جرم بکاهد.

با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش راهکارهایی برای کاهش احتمال قاچاق زنان و دختران به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- از آن جا که در این تحقیق، کنترل تردد زنان و دختران بدون خانواده به عنوان مؤثرترین عامل قاچاق زنان و دختران شناخته شده است، پیشنهاد می‌شود که مبادی ذی ربط در کنترل خروج زنان و دختران به این موضوع توجه داشته باشند و در صورت مراجعه زنان و دختران متقاضی خروج از کشور بدون خانواده، در آگاهی یافتن از انگیزه اصلی ایشان در رابطه با خروج از کشور دقت بیشتری نمایند و پیشنهاد می‌گردد که به همین منظور ساز و کار قانونی ویژه مبارزه با قاچاق زنان ایجاد گردد؛

- زنان مطلقه کثیرالمسافرت را تحت نظر قرار داد؛

- با توجه به عامل رصد و پایش شبکه‌های مجازی اعم از تویتتر، فیس بوک، تلگرام و نظایر آن در قاچاق زنان و دختران، پیشنهاد می‌شود با پایش این گونه صفحات مجازی و رذنی باندهای مجازی تبلیغ و تسهیل قاچاق زنان و دختران با افزایش این پدیده شوم مقابله نمایند. به این منظور پیشنهاد می‌گردد که در همین رابطه بانک اطلاعاتی قوی ایجاد شود؛

- شبکه های مخبرین و ستادهای خبری و اطلاع یافتن از فعالیت باندهای قاچاق زنان و دختران تقویت شود؛

- تلفن ویژه تماس برای قربانیان، شهود و مطلعین تعیین شود؛

- پاداش مناسب برای مخبرین در نظر گرفته شود؛

- حمایت قانونی و قضایی لازم از مخبرین و مأمورین صورت گیرد.

## منابع

- ابراهیمی منش، مهراون و علی صفاری (۱۳۹۶). تکالیف داخلی دولت ها در زمینه پیشگیری از قاچاق زنان و کودکان در کنوانسیون پارمو. فصلنامه علمی ترویجی پیشگیری از جرم. شماره ۴۵، صص. ۳۱ - ۹. قابل بازیابی از: [http://journals.police.ir/article\\_19219\\_29d46319262044f1feb7893429605692.pdf](http://journals.police.ir/article_19219_29d46319262044f1feb7893429605692.pdf)
- اشتری، بهناز. (۱۳۸۸). قاچاق زنان بردگی مدرن. تهران: اندیشه برتر.
- افروغ، مجتبی؛ زارعی، اشکان. (۱۳۹۴). بررسی پدیده قاچاق انسان در قوانین ایران و حقوق بین الملل و تأثیر متقابل مهاجرت بر آن. تهران: انتشارات نشر دادگستر.
- بابایی، حسین، قاسمی، علی. (۱۳۸۸). تبیین مفهوم و ضرورت اشراف اطلاعاتی. چاپ اول، تهران: دانشکده و پژوهشکده اطلاعات و امنیت.
- بیابانی، غلامحسین. (۱۳۹۵). بررسی قاچاق انسان به عنوان جرمی سازمان یافته. فصلنامه علمی - ترویجی مطالعات بین المللی پلیس. ۶ (۲۶)، صص. ۲۲۹ - ۲۱۱. قابل بازیابی از: [http://interpol.jrl.police.ir/article\\_12903\\_fb1364784770743a327f457bd777f746.pdf](http://interpol.jrl.police.ir/article_12903_fb1364784770743a327f457bd777f746.pdf)
- جمالی، جواد. (۱۳۸۹). ابعاد و سطوح اشراف اطلاعاتی. چاپ اول، تهران: دانشکده و پژوهشکده اطلاعات و امنیت.
- جمشیدیان، هادی. (۱۳۸۹). مفهوم اشراف اطلاعاتی و راهکارهای تحقق آن. چاپ اول، تهران: دانشکده و پژوهشکده اطلاعات و امنیت.
- جمشیدیان، هادی. (۱۳۹۳). جمع آوری اخبار و اطلاعات در اشراف اطلاعاتی. جلد دوم، تهران: مرکز تحقیقات کاربردی پاوا.
- حافظنیا، محمد رضا. (۱۳۸۵). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی. چاپ دوازدهم. تهران: سمت.
- حکیمی، اسماعیل. (۱۳۸۷). مقاله قاچاق بران در کمین کودکان. (منتشره در خرداد ۱۳۸۷) أخذ شده در فروردین ۹۷ از آدرس اینترنتی: <http://markaz.huquq.:blogfa.com/post.10.aspx>
- عالی‌پور، حسن. (۱۳۹۱). بررسی و تحلیل جرم قاچاق انسان به قصد فحشاء. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی چالوس. دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
- عرب انصاری، مهدی. (۱۳۸۹). حفاظت از اسناد سری و به کلی سری. چاپ اول، تهران: نشر معاونت تربیت و آموزش ناجا.
- علی پور، عباس. (۱۳۸۹). بررسی وضعیت قاچاق انسان در ایران (معضلات و پیامدها) و ارائه راهکارهای مناسب برای کنترل این پدیده اجتماعی. فصلنامه رهنامه سیاستگذاری سیاسی. دفاعی و امنیتی. ۱ (۲). زمستان. قابل بازیابی از: <http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1052318&l=fa>
- نادری، امیر (۱۳۸۰). آسیب‌شناسی حکومت‌ها و جوامع از دیدگاه امام علی (ع)، فصلنامه دانش انتظامی. ۳ (۲)، صص. ۵۷-۱۵. قابل بازیابی از: <http://www.imamalinet.net/fa/Article/View/91915>
- وطن خواه، حمید. (۱۳۹۱). بررسی نقش پلیس در پیشگیری و مقابله با قاچاق زنان و دختران. نشریه پلیس زن، ۶ (۱۶)، صص. ۳۳ - ۶. قابل بازیابی از: [www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=192697](http://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=192697)
- Corrin, Ch. (2005). Transitional Road for Traffic: Analysing Trafficking in Women from and Through Central and Eastern Europe. *Europe-Asia Studies*. 57 (4), pp.543-561. Retrieved from: [https://www.jstor.org/stable/30043905?seq=1#page\\_scan\\_tab\\_contents](https://www.jstor.org/stable/30043905?seq=1#page_scan_tab_contents)
- Skrivankova, K. (2006). Trafficking for forced labour: UK country report. London: Anti-Slavery International.